

Készülj fel a végső fázisra, ami a feje tetejére állíthatja az egész világot!

Baldwin az élethosszig tartó tanulásról

Hiába a Brexit-referendum eredménye, vagy Donald Trump elnökké választása, a globalizációnak nemhogy nincs vége, de a java még csak most jön – állítja Richard Baldwin közgazdász-professzor, aki már 30 éve foglalkozik a témával. A Quartz-nak adott interjújában elmondta, hogy bár sokan próbálnak majd ellene tenni, a globalizáció végső, harmadik szakasza a nyakunkon van, és elkerülhetetlenül megvalósul majd, ráadásul sokkal nagyobb fog szólni, mint az első kettő.

A jelen írást a Portfolio c. laptól vettük át (<http://www.portfolio.hu/>) kiadó Net Média Zrt. hozzájárulásával.

A júniusi Brexit-népszavazás eredménye, illetve az amerikai elnökválasztás során protekcionista és migrációellenes programelemekkel kampányoló, majd a választást meg is nyerő Donad Trump személye sokak szerint jól beleillik abba a képbe, hogy a globalizáció aranykorának befellegzett.

Richard Baldwin, a Genfi Egyetem professzora, valamint a CEPR (Centre for Economic Policy Research) kutatóintézet elnöke 30 éve végez intenzív kutatásokat a globalizáció és világkereskedelem témájában. Nem rég megjelent könyvében összegzi eddigi megállapításait, illetve felhívja a figyelmet, hogy a globalizáció végső, harmadik fázisa csak most következik, és sokkal nagyobb fog szólni, mint az első kettő – olvasható a Quartz összefoglaló cikkében.

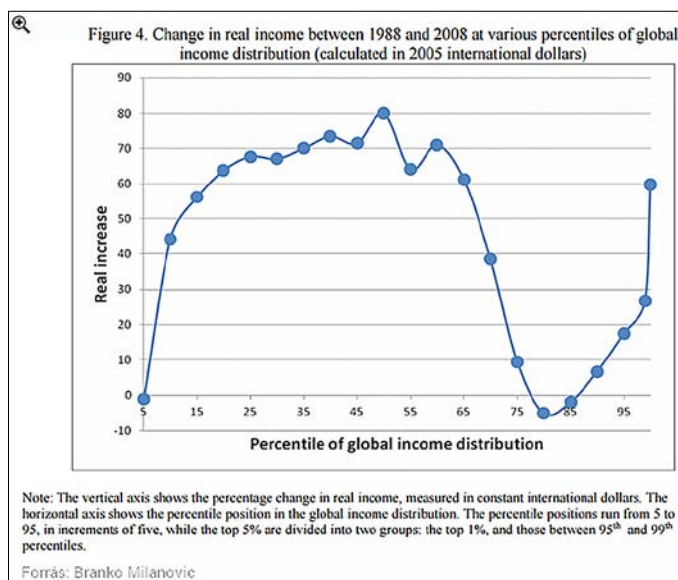
A professzor szerint a globalizáció folyamatának három jól elkülöníthető fázisa van:

- Először árukat mozgatunk meg, továbbítunk a Föld minden pontjára.
- A második szakaszban technológiákat, eszméket, ötleteket juttatunk el mindenhova.
- Végül pedig magukkal az emberekkel tesszük ugyanezt.

A 19. század eleje óta az első két fázis megvalósításához kapcsolódó költségek drámaian csökkentek, ami hozzájárult a nemzetközi kereskedelem korábban nem látott ütemű élnküléséhez. A politikusok mantrája hosszú éveken keresztül az volt, hogy a globalizációval mindenki nyer, az utóbbi időben a fejlett országok alsó-középosztályán belül egyre növekvő társadalmi elégedetlenség azonban arra kényszerített egyre többüket, hogy beismerjék, ez nem feltétlenül van így. Ehhez elég csak ránézni a világsajtón futótűzként végigsöprő, mára jól ismert “elefánt-ábrára”.

Az elefánt-ábra

A vízszintes tengelyen a világ népességének jövedelem szerinti eloszlása, a függőleges tengelyen pedig az 1988-2008 közötti reáljövedelem-növekedés mértéke látható. A harmadik világbeli országok legszegényebb polgáraitól eltérően pontosan a már említett fejlett országbeli alsó-középosztály jövedelemnövekedése volt a legkisebb mértékű, sőt, bizonyos csoportoknál reál értelemben véve életszínvonal-romlásról beszélhetünk.

Baldwin szerint a globalizáció folyamatának, illetve hatásainak megértése „sürgősebb, mint valaha”, nyakunkon ugyanis a harmadik fázis, ami feje tetejére állíthatja az eddig ismert világot. Könyvének fontosabb megállapításairól, illetve erről a bizonyos harmadik fázisról a Quartz.com-nak adott interjújában részletesebben is beszélt Baldwin.

Az első szakasz

A 19. század előtt nem létezett a mai értelemben vett, elképesztő forgalmat bonyolító világkereskedelem. Minden településnek megvolt a maga hentese, pékje, gyertyakészítője: hiányoztak azok az összeköttetések, szoros kapcsolatok, amelyek a mai modern innovációk terjedésének elengedhetetlen feltételei.

Az 1800-as évektől kezdve azonban gyökeres fordulat ment végbe: az ipari forradalom technológiai újításai új távlatot nyitottak a világkereskedelemben. Az árukat messzebbre és gyorsabban el lehetett juttatni, mindezt fokozatosan csökkenő költségek mellett. Az eszmék, ötletek, technológiai újítások azonban a mai fejlett országokban maradtak, ezzel pedig elkezdődött a Baldwin által „Nagy Széttartásnak” nevezett folyamat, amit kiválóan szemléltet a következő ábra.

A 19. század eleje és a 20. század második fele között drasztikusan nőtt a legnagyobb gazdaságok (G7-országok) jövedelmének aránya a világ összjövedelmén belül. Az innováció egy szűk térségben rekedt, növelve ezzel a jövedelmi egyenlőtlenségeket. A jelenség egészen a 20. század második felének közepéig tartott.

A második szakasz

Aztán jött az információs és kommunikációs forradalom (internet, telefon, számítógépek), ami lehetővé tette a cégek számára, hogy

a tudást is alacsony költségek mellett, a világ minden pontjára exportálni tudják.

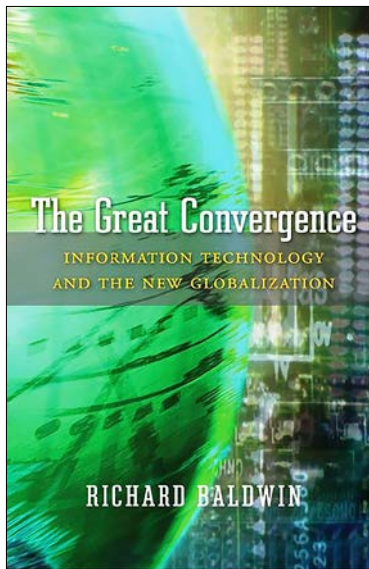
A gazdag országok ipari termelésük egy részét a szegényebb feltörekvő országokba telepítették, ami elképesztő növekedési boomhoz vezetett, emellett pedig emberek százmillióit húzott ki a mélyszegénységből.

Ebből persze egyenesen következett, hogy voltak, akik rosszból jártak, ez pedig fokozatosan növekvő politikai feszültségekhez vezetett a gazdag nyugati országokban. A fenti ábrán is látszik, hogy a G7-országok globális összjövedelmen belüli aránya pár évtized alatt drámaian visszaesett. Baldwin szerint azonban nem csak a folyamat gyorsasága volt az, ami politikai feszültséghez vezetett: a globalizáció nem korlátozódott egyetlen szektorra, vagy munkakörre, hanem minden egyes embert érintett.

A globalizáció hirtelen, megjósolhatatlan következményekkel járó egyéni aspektusa az, ami az embereket igazán megijesztette, ami dühhöz és frusztrációhoz vezetett - fogalmaz a professor.

Ez megmagyarázza miért szavazták ki magukat a britek az EU-ból, vagy hogy miért a magát a cserben hagyott emberek megmentőjeként beállító Trump nyerte az elnökválasztást. Baldwin szerint az emberek dühé teljesen racionális, reakciójuk viszont nem az, a tudásalapú globalizáció szíve ugyanis a technológia, nem pedig a migráció, vagy a kereskedelem, ezért ez utóbbiak korlátozása nem jelent megoldást a csalódott rétegek számára.

A szabad kereskedelmet, vagy a munkaerő szabad áramlását hibáztatva rosszul diagnosztizáljuk a problémát. Az importvámokkal, és egyéb protekcionista, a világtól való elzárkózás felé mutató intézkedésekkel egy 21. századi problémára próbálunk meg egy 20. századi megoldással reagálni, ami nem fog működni, mert egyszerűen elavult.

Fontos látni, hogy a fejlett országok képzetlen, alsó-középosztálybeli tagjai a jövőben nem a hasonló helyzetben lévő kínaiakkal fognak versenyezni, hanem a robotizációval. Hiába hangzatos politikai szlogen, hogy a megszűnt munkahelyeket visszahozzuk, a technológia rohamos fejlődése ezt nem teszi lehetővé. A munkahelyek védelme helyett a dolgozók védelmére kell koncentrálni, annál is inkább, mert nyakunkon a globalizáció utolsó, harmadik fázisa, ami mindent boríthat.

A harmadik, végső szakasz

A végső szakasz keretében drámaian csökken majd annak költsége (és ideje), hogy embereket mozgósítsunk a világ bármely pontjára. Ebben két technológiának lesz kulcsszerepe, amelyek még túl drágák, hogy széles körben alkalmazhatóak legyenek, idővel azonban – épp úgy, mint minden más – sokkal olcsóbbá válnak majd.

- Az egyik ilyen technológia az úgynevezett „telepresence”, **ami lehetővé teszi, hogy az adott személy gyakorlatilag fizikailag is jelen legyen valahol úgy, hogy közben akár több ezer kilométerre tartózkodik.** Amolyan sci-fi filmbé illő hologramra kell gondolni. Képzeljünk el egy olyan esetet, ahol egy New York-i orvosprofesszor egy Budapesten végzett életmentő műtéthez asszisztál, személyesen nyomon követve az eseményeket anélkül, hogy akár egy métert is meg kellene tennie.
- A másik ilyen technológia, ami gyökeresen megváltoztathatja a világot, a “telerobotics” nevet viseli. Az előbbi példánál maradva a jövőben arra is lehetőség lesz, hogy egy amerikai orvos egy robotot New York-ból irányítva magyar betegen végezzen el olyan műtétet, amihez mondjuk, itthon nem találnak megfelelő orvost. Vagy, amit Baldwin hoz fel példaként, semmi akadálya nem lesz, hogy egy kenyai munkás távvezérlésű robotok segítségével amerikai szállodákat takarítson saját otthonából. Nem nehéz belátni, hogy ebben az esetben az amerikai takarítók valóban nem a kenyai kollégáikkal, hanem a technológiával versenyeznek majd.

Mi lesz a dühös, csalódott nyugati alsó-középosztályal?

Ha a kormányok nem tesznek lépéseket kárpótlásukra, akkor még dühösebbek lesznek. Baldwin szerint a fenti ábrán látható folyamat tovább fog folytatódni, vagyis a G7-országok összjövedelmen belüli részesedés-csökkenésének közel sincs vége.

Sőt, minden jel arra utal, hogy a mindent elsöprő harmadik globalizációs fázis már nem csak a feldolgozóiparban fog gyökeres átrendeződést hozni, hanem a nyugati országokban hagyományosan sokkal több embert foglalkoztató szolgáltatói szektorban is.

A professor szerint megoldást jelentene, ha a világ kormányai **az észak-európai jóléti államokról példát véve aktívan támogatnák az emberek átképzését, munkaerő-piaci boldogulását, illetve lakhatását. Kulcsfontosságú az oktatás fejlesztése is: a fiatalokból nem túlspecializált szakbarbárt kell nevelni, hanem olyasvalakit, aki képes alkalmazkodni az egyre gyorsabban változó világhoz, így természetesnek veszi az élethosszig tartó tanulás folyamatát.** A kreativitást, emberi kapcsolatokat, szemtől-szembeni érintkezést igénylő munkahelyeket nem lehet majd helyettesíteni például távirányítású robotokkal.

Az interjú végén elhangzik a legfontosabb kérdés: tehetnek valamit ez ellen a globalizáció-ellenes politikusok, megakadályozhatják a végső fázist?

Nem hiszem, hogy ezt bárki meg tudná állítani. Valószínűleg sokfelé hoznak majd néhány elég kemény intézkedést ellene, végül viszont elkerülhetetlenül megvalósul, beteljesítve ezzel a globalizáció háromlépcsős folyamatát – vonja le a következtetést Richard Baldwin professor.

További információk:

Richard Baldwin The great convergence Information technology and the new globalization. A könyvről: <http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674660489>

Baldwin előadás (youtube) https://www.youtube.com/watch?v=915yv1_e661